

Buletin de analiză politică

Anul II, nr. 17 (24), 5 septembrie 2003

SUMAR

I. Analiză politică internă

- **Proiectul alianței PD-PNL 3**

II. Analiză politică internațională

- **Campania împotriva terorismului – evaluare a rezultatelor ... 8**

I. Analiză politică internă

Proiectul alianței PD-PNL

1. Identitate și comunicare

Principala problemă a alianței PNL-PD este **compatibilitatea organizațională**. De aici derivă a doua mare problemă, unitatea **structurii mesajelor**. Cu alte cuvinte, problema este cum se identifică sumar, pentru orice alegător, cele două partide și dacă între aceste moduri de identificare există fricțiuni, iar în cazul în care există, dacă ele periclitizează alianța. O parte a răspunsului la această problemă se poate da astfel: în condițiile în care doctrina profesată nu este un diferențiator semnificativ în sistemul politic din România, alianța între două partide care nu și-au făcut din anihilarea reciprocă un scop fundamental este posibilă fără pierderi. Autopoziționarea partidelor (PNL ca partid de dreapta, PD ca partid de centru-stânga) este secundară în această accepțiune. Judecând astfel alianța, principalul motiv pentru care aceasta nu a avut loc până acum este mai degrabă inerția organizațională a celor două partide, precum și contextul politic.

Pe de altă parte, definirea „populară” a celor două partide este diferită. În cazul PNL există un mesaj absolut: „PNL este partidul care susține reducerea fiscalității, pro-capitalist, cu membrii bogați etc.”, în timp ce „PD-ul este partidul lui Traian Băsescu, partidul din care pleacă membri în PSD etc.”. În cazul PD, așadar, nu există un mesaj absolut - de felul „PD profesază politica X sau Y” - , ci

unul relativ: **PD se definește defensiv și exclusiv în funcție de alți actori (PSD, PRM, Băsescu), el nu conferă identitate, ci și-o primește din altă parte**. Mai mult, PD nu are o identitate de partid social-democrat, preocupat de protecție socială - singurul care are acest capital simbolic și îl poate converti electoral este PSD. Problema de rezolvat (sau vulnerabilitatea) este dacă aceste două tipuri de mesaj - unul absolut/PNL, altul dependent/PD - se pot converti, astfel încât să genereze un mesaj suficient de coerent pentru a realiza o forță politică identificabilă ca principal adversar al PSD, dar totodată suficient de distinct pentru a păstra identitatea celor două partide.

Există unele opinii conform cărora în interiorul alianței partidele își pot păstra identitatea politică. Aceste opinii presupun, deci, că PD-ul și PNL-ul pot să rămână PD și PNL și nu să se transforme într-o nouă formațiune politică odată cu formarea alianței. Problema este că aceste păreri pleacă de la accepțiunea identității politice gândită ca fiind identitate doctrinară, deci de la o accepțiune care, așa cum subliniam mai sus, nu are o relevanță mare în contextul politic românesc. Identitatea care contează electoral este una „rezumată”, cea a „definițiilor populare” de felul celor de mai sus. Acestea nu se restrâng la definirea-tip pe care o transmite partidul (ce este și ce susține PNL), ci sunt constituite în

măsură egală de definiția a „ce este” și de percepția a „ce face” public partidul respectiv. În acest caz, PD este partea a cărei identitate este mai slab definită și fixată, fiind bazată aproape exclusiv pe percepția a „ce face partidul” sau în raport de cine se definește. PNL în schimb a reușit să-și impună o definiție „pozitivă” a identității, o bază mult mai solidă pentru fixarea în percepția populară decât PD-ul. În aceste condiții, **după toate probabilitățile, alianța nu va ajuta la constituirea unui mesaj social-democrat mai solid decât cel actual, ci va contribui la evidențierea mesajului liberal ca fiind cel principal.** Este posibil să existe și reacții contrare, de păstrare a „vocii” democrate din alianță. În concluzie, modurile de identificare ale celor două partide așa cum se prezintă ele astăzi se pot cupla, însă doar într-o configurație în care unul (liberal) îl domină pe celălalt (democrat).

În ceea ce privește perceperea alianței ca actor, în urma constituirii ei, spectrul politic ar putea fi altfel perceput, de vreme ce alianța reduce din numărul de actori care se manifestă pe scena politică și crește posibilitatea ca spectrul să fie conceput sub formă de poli ireconciliabili, spre deosebire de situația când există partide nici total suprapuse, nici total adverse, cum este varianta ca fiecare dintre cele două partide să meargă în alegeri singure. În aceste condiții, discursul alianței trebuie să fie coerent pentru a fi receptat ca discurs unitar. Unul dintre mijloacele prin care se poate asigura coerența acestuia este stabilirea legitimității alianței față de ceilalți actori politici. Astfel, diferențele interne - care este foarte posibil să se manifeste din cauzele descrise mai sus - sunt camuflate, iar atenția este canalizată asupra adversarilor și diferențelor dintre alianță și aceștia. **Probabil că ali-**

anța va încerca o justificare în termeni dihotomici a existenței sale, asociind PSD cu PRM într-un pol opus celui în care se află alianța.

De asemenea, alianța va căuta să se diferențieze de modelul CDR, limitând proporțiile disputelor publice dintre cele două partide și, deci, riscul de a fi percepută ca actor ne-unitar.

2. Vectori centrali și secundari

PNL și PD s-au caracterizat în perioada 2000-2003 prin comportamente comunicaționale relativ diferite. Comun celor două partide a fost comportamentul reactiv, care se baza pe intervenția în comunicare după ce alt actor a formulat problema/subiectul. Aceasta a fost una dintre cauzele care au făcut să se vorbească de lipsa de activitate a opoziției.

În afară de această caracteristică, cele două partide au avut o distribuție a sarcinilor comunicaționale diferită, mai ales după venirea la șefia PNL a lui Theodor Stolojan. În PD rolul de principal comunicator a fost îndeplinit cu autoritate de către Traian Băsescu, care nu a cedat purtătorului de cuvânt oficial al PD rolul de „voce” a partidului în relațiile cu ceilalți actori. În aceste condiții, lângă Băsescu nu s-au putut constitui vectori reali, cu excepția lui Emil Boc. Persoanele cu o oarecare notorietate nu s-au putut transforma în vectori - identități care să fie clar identificabile de către electorat - de vreme ce discursul lui Băsescu le intersecta și le domina pe toate celelalte.

În PNL tendința a fost inversă: au existat mai multe grupuri care erau agregate fiecare în jurul unui vector care își atribuia periodic dreptul de a enunța în numele partidului, lucru

vizibil în disputele din vara anului 2002.

Venirea lui Stolojan la conducerea partidului a reglementat accesul la funcția de a reprezenta partidul, eliminând din discursul public liberal disputele legate de legitimitatea internă și contestațiile la adresa ordinii stabilite. Stolojan a preluat rolul de lider, dar nu și pe cel de prim actor comunicațional. Ca urmare, PNL are mai mulți vectori secundari care nu se contrazic și nu îl contrazic pe președinte, care la rândul lui exercită un patronaj asupra a ceea ce se comunică și nu o dominație pur și simplu. Astfel, s-a asigurat dezi-deratul existenței unor persoane a căror iden-titate să fie recunoscută de către electorat și care să fie separate de șeful partidului, o re-sursă foarte utilă în confruntarea electorală, în timp ce în cadrul PD foarte puține persoane au o astfel de notorietate și recunoaștere publică.

Posibila alianță între PNL și PD are așadar un deficit de notorietate în partea PD, unde doar Băsescu și încă doi sau trei politicieni (Emil Boc, Radu Berceanu) sunt persoane notorii, în timp ce în PNL există mai multe persoane cu notorietate - așa-numiții vectori cu domenii de competență circumscrise: Mona Muscă, Paul Păcuraru, Călin Popescu Tăriceanu, Eugen Nicolăescu etc.

În cazul în care alianța se realizează, defi-citul de notorietate din partea PD va fi aco-perit de către „excedentul” existent în PNL. Acest fapt se traduce printr-o **utilitate margi-nală mai mică a imaginii PD pentru alianță.**

Situația actuală în care PD are de oferit un vector major, Traian Băsescu și puțini vectori secundari este de așteptat să se modifice în-spre mărirea ponderii publice a PD până la realizarea de fapt a alianței. Motivele sunt următoarele:

1) utilitatea marginală mică a imaginii PD

pentru alianță este evident dezavantajoasă pen-tru PD în condițiile negocierilor de consti-tuire și a celor privind alocarea locurilor pe listele electorale. Mai mulți vectori ar însem-na mai mult de oferit în schimbul unei poziții mai avantajoase în alianță - tradusă probabil printr-o pondere mărită a politicianilor PD pe listele electorale.

2) de asemenea, și pentru PNL utilitatea acestei situații este mică, dar dintr-un alt mo-tiv: acest partid nu are nevoie de o alianță cu un om-partid cu un profil comunicațional dezechilibrat - orientat spre București, exclu-siv și excesiv conflictual - și cu probleme de adecvare electorală - nu este clar dacă Băses-cu dorește să fie prim ministru, candidat la președinție sau la Primăria Capitalei - ci de o alianță cu un partid similar ca structură comu-nicațională.

Așadar, este de așteptat ca persoane care au fost temporar în eșalonul secund al PD sau membri ai „echipei tinerilor” din PD să revină în prim plan cu mai multă pregnanță, pentru a se constitui din timp în vectori viabili în ve-derea campaniei electorale. Aceasta nu înseam-nă că Băsescu își va modifica profilul comu-nicațional, ci că va permite și altor politicieni ai PD să preia sectorial rolul de voci ale par-tidului, cu condiția ca poziția sa să nu fie pe-riclitată.

3. Distribuția rolurilor pentru tandemul președinte-premier

Principalele funcții pe care alegerile le sta-bilesc sunt cea de președinte și, indirect, cea de premier. De aceea una dintre problemele cu care alianța PD-PNL s-a confruntat și se confruntă este distribuirea lor. Fiind vorba des-pre două funcții, cea mai naturală rezolvare ar

fi ca vectorii principali ai celor două partide să și le adjudece. Totuși, ponderea celor doi vectori nu este considerată egală.

Este probabil ca PNL să furnizeze candidatul la președinție. Motivul pentru care Băsescu nu este adecvat pentru această candidatură este acela că președintele trebuie să aibă o imagine de mediator/„părinte al națiunii” și nu de etern răzvrătit, din cauză că președintele trebuie să îndeplinească unul dintre ritualurile cele mai bine fixate în imaginarul politic românesc, cel de producere a înțelegerii și de eliminare a dezbinării. Modul prin excelență adversativ în care Băsescu s-a definit pe sine pe scena politică este contrariul acestei imagini dorite a președintelui. Spre deosebire de el, Theodor Stolojan se pare că va fi elementul constructiv, cel care va încerca să propună și să construiască un program coerent, axat pe tematici „fundamentale”, cum ar fi economia, integrarea europeană, protecția socială, adică probleme care privesc electoratul în integralitatea sa. În ceea ce-l privește pe Băsescu, există îndoieli cu privire la asumarea unui rol electoral clasic: el nu poate fi identificat cu o problemă în care este competent, ci cu un mod de acțiune politic. Modul de acțiune al lui Băsescu nu va fi axat pe construcție și rutină, ci pe criză și acțiune imediată.

În privința funcției de premier, s-ar părea că aceasta este destinată lui Băsescu. Aici însă, așa cum s-a dovedit deja, există probleme generate de reacția contrară a liberalilor, ceea ce indică faptul că Traian Băsescu se confruntă cu o pierdere a relevanței ca vector principal.

De aceea, construirea alianței riscă să îl pună pe Traian Băsescu într-o poziție din care să nu poată mobiliza resurse de vizibilitate

suficiente. În condițiile în care nu va candida la primăria Bucureștilor, în speranța că va deveni prim ministru în urma alegerilor, Băsescu devine pentru câteva luni un actor cu o vizibilitate relativ scăzută - nu mai este președinte al unui singur partid, ci eventual co-președinte într-o alianță în care rolul primordial este deținut de alt partid, iar funcția de primar, garanția vizibilității sale, va fi ocupată de altcineva. În aceste condiții, este de așteptat ca Băsescu să intre într-o campanie electorală prelungită, care să îi mențină vizibilitatea și care va însemna continuarea cu o intensitate crescută a stilului de comunicare politică pe care Băsescu îl practică de obicei.

Prin ultimele sale acțiuni și declarații, Traian Băsescu manifestă un anumit grad de nesiguranță în contextul realizării alianței. În cursul negocierilor pentru constituirea alianței, el s-a referit într-o primă fază la opțiunea sa pentru funcția de premier, apoi, ca o rezervă, la cea de primar al Bucureștilor, în cazul în care alianța nu se realizează.

Această abordare este problematică pentru Băsescu, deoarece el se concentrează asupra propriei persoane, expunându-și public calculele de utilitate care de obicei se fac în particular. De asemenea, Băsescu ignoră faptul că se adresează unui electorat căruiua îi prezintă imaginea unui politician preocupat de funcția pe care o va ocupa și nu de ceea ce ar reprezenta pentru electorat.

De asemenea, Băsescu transmite implicit și avant la lettre că nu are șanse pentru președinție.

4. Concluzii

Alianța se fondează pe subordonarea comunicațională a PD față de PNL: deficitul de vectori secundari al PD va fi ocupat de PNL,

în timp ce vectorul principal al PD va avea o situație inferioară în comparație cu vectorul principal al PNL. Astfel, se poate constitui o ierarhie de fapt între aceștia, ținând cont că Stolojan are perspective electorale mai largi decât Băsescu.

În aceste condiții, identitatea partinică a PD va fi devalorizată: absența unei etichete PD recongnoscibile de către electorat înainte ca alianța să se realizeze este un handicap major pentru PD și deschide perspectiva ca PD să fie perceput ca absorbit de către PNL. În aceste condiții, posibila creștere a activității unor vectori secundari PD (Frunzăverde, Boc, Boagiu) va favoriza perceperea lor ca actori separați. Totodată, este de așteptat ca linia principală pe care vor acționa acești vectori să fie una „tradițional democrată”, adică criticarea PSD ne-dublată însă de propunerea unor politici coerente. De asemenea, este de așteptat ca și Traian Băsescu să continue eforturile în sensul unei vizibilități cât mai mari, îndeosebi în cazul în care nu va candida la primăria Bucureștilor.

Deci, cel puțin până la realizarea alianței, PD va pune accent pe construcția de vectori care să suplinească lipsa de identitate politică și deficitul de notorietate actual.

Modul în care o va face va fi același, axat pe delegitimarea PSD, care astfel va fi supus la și mai multe atacuri.

Este de așteptat ca aceste atacuri să fie axate cel puțin parțial pe teme proprii identității social-democrate, pe care PD trebuie să lupte să și-o adjucece înainte de realizarea alianței.

5.Recomandări

Alianța PNL-PD este de natură să favorizeze subminarea percepției PD ca partid social-democrat, de aceea PSD trebuie să meargă pe ideea adjudecării totale a rolului de unic partid social-democrat din România, prin sublinierea ideii „absorbției” PD de către PNL și prezentarea acesteia ca fapt împlinit. Unul dintre argumentele pe care trebuie să le folosească în decursul delegitimării PD este sublinierea faptului că PD a abandonat orice pretenție de a fi partid social-democrat în favoarea intereselor politicianiste și cursei după locuri eligibile și funcții post-electorale. Este de așteptat ca reacția identitară a PD să fie mai estompată după constituirea alianței, odată ce există necesitatea sublinierii unității alianței și nu a particularităților fiecărui membru.

O altă cale de a reduce importanța PD în noua alianță este de a considera public drept interlocutor doar PNL-ul, astfel încât orice referire a PSD la această alianță să se refere de fapt la PNL. Ignorarea ca interlocutor a PD va reduce implicit rolul acestuia și îl va priva de o resursă importantă a construcției identității sale de partid, anume definirea prin opoziție cu PSD.

De asemenea, PSD trebuie să contracareze eforturile alianței de a orienta atenția publică asupra altor teme decât cele cu potențial litigios din interiorul alianței. Alianța trebuie permanent tratată public ca o construcție ad-hoc, precară și care, odată ajunsă la guvernare, va repeta performanța CDR.

II. Analiză politică internațională

Campania împotriva terorismului – evaluare a rezultatelor

1. Considerații generale

Terorismul reprezintă unul din flagelurile cele mai dăunătoare la acest început de secol în relațiile internaționale. El este mijlocul preferat al majorității grupurilor de presiune care încearcă să obțină maximum de rezultate cu minimum de resurse. Trebuie precizată, totuși, caracteristica principală a terorismului: folosirea mijloacelor violente ca armă psihologică. Astfel, teroriștii urmăresc, după cum indică și sensul denumirii lor, inducerea terorii în rândul civililor pentru a-și atinge scopurile. Acestea se pot realiza fie direct, sau ca urmare a acțiunii de panică a populației, ce determină o reacție iminentă a entității guvernamentale.

În prezent, amenințarea teroristă a cuprins mai multe domenii de activitate, conform tendinței generale de globalizare: politic, economic, social, informațional. Cu toate acestea, cel mai important domeniu de acțiune rămâne cel politic, atât datorită relevanței sporite și a influenței mai mari asupra tuturor domeniilor, cât și a tradiției și a mijloacelor diverse de acțiune.

Până la începutul anilor 80 se considera că principalele surse ale terorismului erau de natură ideologică, fie religioasă, fie politică (naționalistă, marxistă sau anarhistă). În acel moment, însă, manifestarea unor variante ma-

oiste sau islamice, sub influența Chinei populare și a evenimentelor din Iran, a pus în discuție apariția unui nou tip de terorism, susținut de anumite state. În acel context, statul respectiv obținea rezultate mult mai bune decât în cazul unei confruntări clasice cu alte state, mai ales dacă exista o diferență considerabilă de resurse în defavoarea sa. Se obținea astfel o hărțuire permanentă a statului mai puternic, care nu putea, din mijloace obiective, să întreprindă o acțiune directă asupra **statului sponsor** (până astăzi), iar vina cădea asupra mișcării teroriste, ce nu putea fi pedepsită ca atare, decât în mod limitat. În acest mod, lipsa unor instrumente internaționale corespunzătoare pe plan internațional a dus la proliferarea pe scară largă a acestui fenomen.

Terorismul a început să devină noua provocare la adresa ordinii globale. Campania demarată de S.U.A. după tragicele evenimente din 11 Septembrie 2001 a fost intitulată „antiteroristă”, datorită impactului pe care acest eveniment l-a produs asupra percepției fenomenului terorist.

2. Eșecul campaniei antiteroriste

La doi ani de la declanșarea acestei campanii se poate observa că, în ciuda succeselor teritoriale înregistrate în campaniile din Afganistan și Irak, incidența atentatelor teroriste

nu a cunoscut un regres substanțial, după cum se presupunea anterior, iar în prezent avem de-a face cu o creștere a intensității acestor atentate. În urma intervenției din Afganistan, organizația teroristă internațională Al Qaeda nu a fost eliminată complet, membrii ei continuând să acționeze chiar și în prezent pe teritoriul statului afgan, dar și în alte state. Deși legătura cu Irakul era destul de slabă, Statele Unite au insistat asupra acestei presupuse conexiuni, dintre regimul de la Bagdad și teroriști (cazul susținerii teroriștilor de către un stat ostil), și asupra pericolului deținerii unor arme de distrugere în masă de către aliați ai teroriștilor.

Intervenția în Irak s-a dovedit a fi mult mai facilă decât fusese prevăzut, dar dovezile legăturilor reclamate nu au fost găsite. Mai mult, intervenția nu a anihilat complet nici măcar structurile vechiului regim, determinându-le să acționeze subversiv și în colaborare cu organizațiile teroriste care și-au oferit prompt serviciile în lupta împotriva americanilor.

Criza irakiană nu a condus la o creștere a stabilității internaționale, ci dimpotrivă. În locul liniștirii situației, trupele de ocupație din Irak au început să fie confruntate cu mozaicul neînțelegerilor locale între diferitele grupuri etnice și religioase. Nemulțumirile s-au canalizat chiar asupra trupelor de ocupație care, după încheierea operațiilor, au suferit tot atâtea pierderi câte suferiseră pe durata acestora. În mod similar războiului din Vietnam, costurile menținerii controlului asupra teritoriului se dovedesc a fi mult mai mari decât estimările inițiale, iar conflictul evoluează către o bătălie de uzură.

În aceste condiții, pentru restul țărilor vizate de campania împotriva așa-numitei „Axe a Răului” au fost elaborate strategii mai nuan-

țate, conform particularităților fiecărui caz. Astfel, în Coreea de Nord este încurajată o strategie de negocieri multilaterale (alături de China, Rusia, Japonia și Coreea de Sud), pentru a evita o coliziune frontală între pozițiile aproape ireconciliabile ale americanilor și nord-coreenilor, sau un posibil compromis în vederea încheierii unui pact de neagresiune cu Phenian, care ar limita opțiunile administrației de la Washington. În Iran este promovată o campanie subversivă de nesupunere a populației în special prin intermediul disidenților (din interior, dar și din exil), dar și prin intermediul susținătorilor radicali ai curentului politic reformist. Totuși, poziția ceva mai deschisă a Iranului, în special în relația cu Agenția Internațională a Energiei Atomice (AIEA), organism al ONU, face ca gama de opțiuni să fie mai largă.

3. Cauzele eșecului coaliției

Eșecul campaniei din Irak în combaterea fenomenului terorist are o cauză principală evidentă. Deși regimul de la Bagdad a fost tot timpul asociat cu Al Qaeda, el nu a fost, de fapt decât un regim dictatorial naționalist, ostil Statelor Unite, după modelul clasic al conflictului interstatal (mai ales pe componenta economică). Intervenția în Irak nu a vizat, de fapt, sanctuare teroriste (cu excepția unor tabere din apropierea zonei kurde, înființate recent de regimul Hussein pentru a sprijini eventuale diversiuni ale forțelor convenționale), ci instituțiile regimului irakian baasist, o moștenire a Războiului din Golf (1990-1991), încheiat nedecis pentru forțele ONU, dar, în special pentru Statele Unite.

În ciuda embargoului impus Irakului, după 1991, Statele Unite nu au putut valorifica re-

sursele petroliere din această țară, accesul la acestea fiind blocat pentru toți competitorii. Totuși, din punct de vedere al legalității internaționale SUA nu ar fi putut decât să sprijine deciziile coaliției ONU (trebuie amintit faptul că în 1991 suveranitatea națională era încă un concept puternic, dovadă și valul de naționalism care cuprinsese fostele republici sovietice). Treptat, embargoul a devenit tot mai frustrant pentru consorțiile economice americane care au făcut presiuni asupra politicianilor în direcția rezolvării problemei irakiene. Până la administrația G. Bush jr., decizia politică a fost amânată, însă apariția contextului luptei antiteroriste a fost prilejul reinserării acestui punct pe agenda politicii externe americane, sub forma „Axei Răului”.

În acest mod, mai puțin ortodox, Statele Unite au reușit să redeschidă rezervorul petrolier irakian pentru investițiile americane. Ceilalți aliați europeni au fost nemulțumiți, la început de soluția americanilor, însă cooperarea ulterioară la reconstrucția țării, a redus mult din vehemența inițială (cu excepția, parțială, a Franței, care are obiective particulare mult mai importante decât celelalte țări). Acțiunea americană nu a rămas fără efecte secundare importante. În primul rând, a fost neglijat potențialul de coalizare al firavei rezistențe irakiene cu elemente din Al Qaeda; acest lucru ar fi fost evident, prin prisma unei analize de tip balanța puterii aplicată la scara Irakului și în contextul internațional general din zonă.

În al doilea rând, legitimarea unor forțe interne favorabile schimbării s-a făcut prin exportul conformist al modelului democratic federal american; totuși, este evident că unii clerici șiiți sunt mult mai reprezentativi pentru populație. În loc să se asigure securitatea

acestora (ei fost imediat vizați de atentate teroriste care urmăresc erodarea sprijinului popular pentru forțele de ocupație, mișcare bine calculată de Al Qaeda), accentul a fost pus, în mod greșit, pe lideri din exil, cu o popularitate și o reprezentativitate scăzută. Astfel, încrederea populației în forțele americane se erodează constant, în timp ce propaganda rezistenței irakiene, susținute de Al Qaeda, începe să dea roade.

4. Implicații ale prelungirii luptei antiteroriste

a). Eșecul atingerii scopurilor intervenției americane din Irak se poate repercuta negativ asupra întregii zone a Orientului Mijlociu, și, mai ales, asupra conflictului israeliano-palestinian. În ciuda acordului celor două părți în ceea ce privește foaia de parcurs (**roadmap**), atentatele puse la cale de organizațiile teroriste Hamas și Al Aqsa tind să submineze procesul de pace aflat în curs de derulare. Faptul poate conduce la concluzia că, de fapt, există o acțiune coroborată între teroriștii din Cisiordania și cei din Irak, ceea ce n-ar fi posibil fără aportul logistic al Al Qaeda. În acest fel, devine evident că planurilor americane de normalizare a situației din Orientul Mijlociu, i se opune acum o coaliție teroristă internațională mult mai puternică decât în urmă cu doi ani.

b). În această situație, este evident că prelungirea acestei lupte va duce și la o prelungire a instabilității internaționale. Conjunctura defavorabilă derivă și din diferența de viziune dintre europeni și americani în legătură cu terorismul.

c). Astfel, în timp ce pentru opinia publică americană lupta împotriva terorismului va ră-

mâne importantă și va constitui o temă centrală în relațiile cu partea europeană, pentru opinia publică europeană terorismul va ră-

mâne o problemă în fundal, mult mai importante fiind extinderea Uniunii și noua Constituție europeană.
